

Dönem : 1  
Toplantı : 2

# MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 114

## **İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Sivas Milletvekili Güner Sarı- sözen, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Sakarya Millet- vekili Nuri Bayar'ın, Milletlerarası Andlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanması ile bâzı Andlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/419)**

6 Şubat 1963

### **Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına**

«Milletlerarası Andlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanması ile bâzı Andlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkında kanun teklifi» miz gerekçesiyle birlikte ilişikte takdim kılınmıştır.

Bu kanun teklifimizin, 2/270 Esas kayıt numaralı «Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında kanun teklifi» ni incelemekle görevli (Anayasa ve Dışişleri komisyonlarıınca seçilmiş üyelerden kurulu) Geçici Komisyona havalesine delâlet buyurulmasını derin saygılarımızla rica ederiz.

İstanbul Milletvekili  
*C. Kırca*

Sivas Milletvekili  
*G. Sarı-sözen*

Sivas Milletvekili  
*C. Odyakmaz*

Sakarya Milletvekili  
*N. Bayar*

**Milletlerarası andlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanması ile bâzı Andlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkında kanun teklifi**

### **G E R E K Ç E**

#### *Genel Gerekçe*

Anayasanın 65 nci maddesi, eski Anayasanın 26 nci maddesine kıyasla, milletlerarası andlaşmalarla ilgili olarak bâzı yenilikler getirmektedir.

Bu yeniliklerin başında, milletlerarası andlaşmaların onaylanması (ve aynı anlam içerisinde, milletlerarası andlaşmalara katılma) yetkisinin yasama organından alınıp Anayasanın 97 ve 98 nci maddeleri dairesinde, Cumhurbaşkanına verilmesidir. Bu suretle, milletlerarası andlaşmaların onaylanmasında ve bunlara katılmada Devletler Hukuku bakımından yetkili olan merci, iç hukuk bakımından da yetkilendirilmiş olmakta ve böylelikle, Anayasa hukukumuz ile devletler hukuku arasında tenazur kurulmaktadır. Böyle olunca, yasama organının milletlerarası andlaşmalarla ilgili olarak yetkisi, onaylama veya katılmaya değil; fakat, onaylama veya katılmada bulunulmadan önce, onaylama veya katılmanın bir kanunla uygun bulunmasına inhisar etmektedir. Bu durumda, onaylanması veya kendisine katılmanın bahis konusu olduğu milletlerarası andlaşma bir kanun tasarısına ekli olarak yasama organına sunulacak, bu kanun tasarısı yasama organında Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca görüşülecek ve yasama organı kanun tasarısını kabul, değiştirerek kabul veya reddetmek suretiyle - ve kanunun tasarısına ekli milletlerarası andlaşmayı olduğu gibi kabul veyahut olduğu gibi reddetmek - onaylamayı veya katılmayı uygun bulup bulmadığı hususundaki iradesini açıklayacaktır. Yasama organı onaylama veya katılmayı uygun bulmamışsa, artık Cumhurbaşkanının onaylama veya katılma tasarrufunda bulunması imkânı kalmıya-

cak; eğer yasama organı onaylama veya katılmayı uygun bulursa, Cumhurbaşkanı, Başbakanın ve ilgili bakanların da imzasıyla, onaylama veya katılma tasarrufunu yerine getirmede takdir yetkisine sahip olacaktır.

Yeni Anayasanın milletlerarası anlaşmalarla ilgili olarak getirdiği bir diğer önemli yenilik de, bazı milletlerarası anlaşmaların onaylanması veya bunlara katılma için, yasama organınca önceden, onaylama veya katılmanın bir kanunla uygun bulunması kaidesine tabi olunmayabileceği belirtilmiş olmasıdır. Eski Anayasa sistemimizde de milletlerarası hayatın zaruretleri karşısında çıkarılmış olan muhtelif kanunlar, ezcümle, 3 Temmuz 1953 tarihli ve 6114 sayılı Kanun, 1 Şubat 1956 tarihli ve 6653 sayılı Kanun ile 20 Mayıs 1959 tarihli ve 7280 sayılı Kanun, Bakanlar Kurulunun daha önce yasama organının onayını almadan bazı milletlerarası anlaşmaları yürürlüğe koymasına imkân vermişti; ancak, bu kanunlar, eski Anayasanın 26 ncı maddesindeki mutlak hüküm muvacehesinde, bahis konusu anlaşmaların Hükümetçe yürürlüğe konmasına geçici bir nitelikten fazlasını tanımıyor ve bu anlaşmaların her halde, belli süreler geçirilmeden yasama organının onaylamasına sunulmasını şart koşuyordu; şöyle ki, bu anlaşmalar söz konusu süreler içinde yasama organına bir kanun tasarisına ekli olarak sunulmadığı takdirde, yürürlükten kalkmış olmaları gerekiyordu. Pek tabii olarak, bu anlaşmaların yasama organınca onaylanması halinde - daha doğrusu, onaylanmaya dair kanun tasarisının tümünün reddi halinde - dahi anlaşma, daha önce yürürlüğe konulmuş olmasına rağmen, yürürlükten kalkmış oluyordu. Doktrinde, bahis konusu kanunların eski Anayasanın 26 ncı maddesine aykırı olduğu dahi, bu Anayasa maddesinin mutlak mahiyeti karşısında kuvvetle savunulmuş; ancak, milletlerarası hayatın önüne geçilmez zaruretleri, bu kanunların sık sık uygulanmasını da gerektirmiştir. İşte, Anayasa koyucusu, 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını yaparken, bu zaruretleri hukukileştirmek ve meşrulaştırmayı uygun görmüş ve bu bakımdan gerekli hükümleri sevk etmiştir.

Bu yenilikleri getiren Anayasanın 65, 97 ve 98 nci maddeleri, milletlerarası anlaşmalarla ilgili bazı konuların kanunla düzenlenmesini ve bazı alanlarda Bakanlar Kurulunca bir uygun bulma kanununa lüzum olmaksızın onaylanacak veya katılacak anlaşmaların kanunla tesbitini gerektirdiğinden, bu kanun teklifi hazırlanmıştır.

#### *Madde gerekçeleri*

**MADDE 1.** — Bu maddede, devletler hukuku bakımından milletlerarası anlaşma metninin tesbitiyle ilgili işlemleri, ezcümle, imza işlemi yapmaya yetkili temsilcilerin tâyini ile bu temsilcilerin yetkilerinin tesbitinin Bakanlar Kurulu kararnamesiyle yapılacağı esas kabul edilmiştir. Gerçekten, bir milletlerarası anlaşma Türkiye Cumhuriyetini temsilen Cumhurbaşkanı veya onun adına hareket eden yetkili bir temsilci tarafından akdedilebilir. Bu itibarla, Devletin her türlü görevini ilgilendiren böyle bir konuda yetkinin Bakanlar Kuruluna ait olması tabii görülmüştür.

**MADDE 2.** — Bu maddede, onaylamayı veya katılmayı uygun bulma kanunu çıkarılmasının zorunlu olduğu ve olmadığı haller, Anayasanın 65 nci maddesindeki muhtelif şıklar, tatbikat bakımından en teferruatlı ve vazih bir şekilde açıklanmak suretiyle zikredilmektedir. Bu hüküm, sistematik bakımından bu kanun metninde yer alması gereken izahî bir hükümden ibarettir.

**Madde 3.** — Bu madde, milletlerarası anlaşmaların onaylanması - veya bunlara katılma - ve bunların yürürlüğe girmesi konularında son derecede önemli ve lüzumlu bazı esasları koymaktadır. Gerçekten, Anayasanın 65 nci maddesinin son fıkrası, milletlerarası anlaşmaların ancak usulüne uygun olarak onaylanınca - veya bunlar usulüne uygun olarak katılmada bulunulunca - kanun kuvvetini kazanacaklarını belirtmektedir. (Dikkat edilirse, Anayasa, anlaşmalara kanundan üstün bir kuvvet vermemiş olup, sadece kanun kuvvetini vermiştir. Böyle olunca, bir anlaşmaya aykırı bir kanun çıkarma da kabildir. Bu takdirde, o anlaşmanın Türk iç hukukunda uygulanamaması konusu ayrı; bu yüzden, Devletin milletlerarası sorumluluğunun ortaya çıkması konusu ise ayrıdır. Anayasa, sadece, anlaşmaların iptali için Anayasa Mahkemesine müra-

caat yollarını kapamakla yetinmiştir.). Andlaşmalar, bu hüküm gereğince, kanun kuvvetini, onaylamayı - veya katılmayı - uygun bulma kanununun yürürlüğe girmesi ile kazanmayacaklardır. Zira, bu kanunun tek hukuki sonucu, Cumhurbaşkanına bir takdir yetkisini Anayasanın 98 nci maddesi uyarınca kullanmak imkânını vermesinden ibarettir; ve, onaylama - veya katılma - ancak ve ancak, Cumhurbaşkanının bu tasarrufu yerine getirmesiyle tekevvün etmiş olacaktır. Onaylama - veya katılma - Devletler Hukukunda belli usul, merasim ve şekillere uyularak yapılan tasarruflardandır. Ancak, aynı tasarrufların iç hukukta netice doğurabilmesi, bunların, aynı zamanda, birer iç hukuk tasarrufu şekline bürünmelerini de gerektirmektedir. Bu da, Anayasanın 97 ve 98 nei maddeleri muvacehesinde, ancak bir kararname şeklinde olabilir. Bu maddede, onaylama ve katılmanın, önemine binaen, bir Bakanlar Kurulu kararnamesiyle iç hukukta tekevvün etmesi esası kabul edilmiştir. Andlaşmanın mukadderatiyle ilgili diğer bâzı diplomatik tasarrufların iç hukuktaki inikâsında da Bakanlar Kurulu kararnamesi en iyi şekil olarak görülmüştür.

Devletler hukukuna göre, Cumhurbaşkanının onaylama - veya katılma - tasarrufunda bulunmasıyla birlikte andlaşmanın yürürlüğe girmesi gerekmez; andlaşma, ekser hallerde, tasdiknamelerin teatisi veya tevdiî zabıtnamesinin tanzim edildiği tarihte (eğer daha geç bir yürürlük tarihi andlaşma metninde gösterilmemişse) yürürlüğe girer; bâzı istisnai hallerde ise, andlaşma, bütün bu diplomatik tasarrufların (onaylama veya katılma dâhil) yapılmasından önce meselâ, imzalanma tarihinde yürürlüğe girmiş olabilir. Bu itibarla, andlaşmanın Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlüğe girdiği tarihin de Türk iç hukuku bakımından tesbit edilmesi gerekmektedir. Bu bir tatbikat konusu olduğu için, bu konudaki kararnamenin Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı tarafından imzalanması yeterli görülmüştür. Benzeri diğer bâzı tesbit işlemleri için de aynı esas kabul edilmiştir.

Bu maddenin 5 nci fıkrası sayesinde, andlaşma imzalanma tarihinde devletler hukuku alanında yürürlüğe girmiş olsa bile, iç hukuk işlemlerinin daha sonra tekemmülüne rağmen, iç hukuktaki yürürlüğe giriş dahi, imzalanma tarihinden itibaren makabline şümül kazanmış olacaktır.

Bu maddenin son fıkrasında, andlaşmaların yayınlanmasının zorunlu olmadığı şıklar, Anayasanın 65 nci maddesi muvacehesinde bir araya toplanarak sayılmıştır. Bu fıkra sadece izahi bir hüküm ihtiva etmektedir.

Madde 4. — Bu madde ile, milletlerarası andlaşmalarla ilgili devletler hukuku ve iç hukuk vesika ve senetlerinin düzenlenmesi görevi, bunların yapılmasına başka Bakanlıkların iştirak etmekte olduğu hallerde dahi, diğer bütün medeni memleketlerdeki emsale uyulmak suretiyle, Dışişleri Bakanlığına verilmiştir.

Madde 5. — Bu madde ile, iktisadi, idari ve teknik andlaşmaların akdi için Bakanlar Kuruluna, Anayasanın 65 nci maddesinin 3 ncü fıkrasına istinaden yetki verici bir kanuni hüküm sevk edilmektedir.

Madde 6. — Bu madde ile, Kuzey Atlantik Andlaşması ile ilgili andlaşmaların (ki büyük bir çoğunluğu gizli olmak zorunluğundadır) akdi için Bakanlar Kuruluna yetki verilmektedir. Bu maddedeki hüküm de, Anayasanın 65 nci maddesinin 3 ncü fıkrasına dayanmaktadır.

Madde 7. — Bu madde ile, andlaşmalarda yer alan gümrük resimleriyle ilgili bâzı hususlarda Bakanlar Kuruluna yetki verilmektedir. Bu hüküm, yukarıda zikredilen 6653 sayılı Kanundaki mümasil hükmün devamını sağlayacaktır.

Madde 8. — Bu madde ile, 5, 6 ve 7 nei maddeler muvacehesinde, yukarıda zikri geçen 6114, 6653 ve 7280 sayılı kanunlarda kaldırılması gerekli hükümler sayılmaktadır. Mezkûr 6653 sayılı Kanunda yer alan ve mukabele bilmisil konusunda Bakanlar Kuruluna yetki veren hüküm ile mezkûr 7280 sayılı Kanunda yer alan ve daha önce çıkarılmış aynı mahiyetteki diğer kanunları yürürlükten kaldıran hüküm, bu madde ile kaldırılmış değildir.

Madde 9. — Bu madde, kanunun yürürlüğe giriş tarihini göstermektedir.

Bu kanun yürürlüğe girdiği zaman, daha önce mezkûr 6114, 6653 ve 7280 sayılı kanunlara göre Bakanlar Kurulunca bir kararnameyle onaylanmış olup aynı kanunlar gereğince belli süre-

ler içersinde yasama organına sevk edilmesi gereken andlaşmaların da artık yasama organına sevk edilmelerine lüzum kalmıyacak ve böylelikle, bu andlaşmaların önce Bakanlar Kurulunca onaylanıp, sonra da Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanmalarının uygun bulunmasına dair bir kanun çıkarılması gibi bir garabetin de önüne geçilmiş olacaktır. Gerçekten, bu gibi andlaşmaların yasama organına belli süreler içinde sevkı, yeni Anayasanın 65 nci maddesinin yürütme organına verdiği yetkiler neticesinde lüzumsuz ve mantıksız olmaktadır; kaldı ki bunların, yeni Anayasa gereğince, Bakanlar Kurulunca onaylandıktan sonra kanun kuvveti kazanmış olmaları için bütün ihdasî tasarruflar tamamlanmış olacağından kanun kuvvetini kazanmış andlaşmalar için bir de onaylamayı veya katılmayı uygun bulma kanunu çıkarmak, tatbikatta fiçinden çıkılmaz güçlükler doğuracaktır. Bu kanun teklifi ile bütün bu güçlükler ortadan kalkmış olmaktadır.

Madde 10. — Bu madde, yürütme maddesidir.

### Geçici Komisyon raporu

*Millet Meclisi*  
*Geçici Komisyon*  
*Esas No. : 2/419*  
*Karar No. : 4*

19 . 2 . 1963

**T. B. M. Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında kanun teklifi ile Milletlerarası Anlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanması ile bazı andlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkında kanun teklifini incelemekle görevli Geçici Komisyon**

### Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuz, 12 Şubat 1963 günkü Birleşiminde, İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Sivas Milletvekili Güner Sarısözen, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Sakarya Milletvekili Nuri Bayar'ın 6 Şubat 1963 tarihli Milletlerarası andlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanması ile bâzı andlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkındaki kanun teklifini, Hükümet adına Dışişleri Bakanlığı Başhukuk Müşaviri (ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı) Prof. Dr. Suat Bilge'nin huzurunda incelenmiş ve aşağıdaki hususları kararlaştırmıştır :

1. Komisyonumuz, kanun teklifinin genel gerekçesine aynen katılmaktadır.
2. Komisyonumuz, esasen mevcut teamüli duruma tamamen uygun düşen 1 nci maddeyi, gerekçesine aynen katılarak, olduğu gibi kabul etmiştir.
3. Komisyonumuz, 2 nci maddeyi de, gerekçesine katılarak aynen kabul etmiştir.

Bu vesileyle, bu maddenin, 1 nci fıkrasının Anayasanın 65 nci maddesinin 1 nci fıkrası hükmünün tekrarından ibaret olduğu belirtilir. Ayrıca, bu maddenin 2 nci fıkrası da, Anayasanın 65 nci maddesinin 2 nci fıkrasının, Anayasanın aynı maddesinin 4 nci fıkrasındaki kaideyle bir arada mütalâa edilmek suretiyle tekrarından ve Anayasanın 65 nci maddesinin 2 nci fıkrasında söz konusu andlaşmaların yasama meclislerinin bilgisine sunulması esasına mütaallik prosedürün düzenlenmesinden ibarettir.

Bu maddenin 3 nci fıkrası Anayasanın 65 nci maddesinin 2 nci fıkrasında söz konusu andlaşmaların yasama meclislerinin bilgisine sunulması esasına mütaallik prosedürün düzenlenmesinden ibarettir.

Bu maddenin 3 nci fıkrası Anayasanın 65 nci maddesinin 3 nci fıkrasında yer alan birinci şıkka dair olup, bu şıkka Anayasanın aynı maddesinin 4 nci fıkrası ile birlikte mütalâa etmek suretiy-

le ve Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu Sözcüsünün Temsilciler Meclisi Genel Kurulunun 18 Nisan 1961 günkü 47 nci Birleşiminde verdiği izahattaki sarahate binaen (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi, B, 47, S : 376), Anayasanın 65 nci maddesinin 2 nci fıkrasında yer alan istisnaların bu şıkta bahis konusu olmayacağını da açıkça belirterek kaleme alınmıştır. Bu maddenin 4 nci fıkrası da, Anayasanın 65 nci maddesinin 3 ncu fıkrasında yer alan ikinci şıkka dair olup, bu şıkka yine Anayasanın aynı maddesinin 4 ncu fıkrası ile birlikte mütalâa ederek ve Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu Sözcüsünün yukarıda zikri geçen izahatına binaen, Anayasanın 65 nci maddesinin 2 nci fıkrasında yer alan istisnaların bu şıkta bahis konusu olmayacağını da tebarüz ettirerek yazılmıştır.

Bu vesileyle şunu belirtmekte fayda vardır ki, Anayasa, onaylama terimini en geniş anlamında yani belli bir milletlerarası anlaşmanın inikadı için yapılması gerekli irade izahlarının bütün şekillerini ihtiva edecek tarza kullanmıştır. (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi, B : 47). Bu sebepten dolayı, bu maddede onaylama ile birlikte katılmadan da bahsedilmiştir. Onaylama teriminin bu geniş anlamı içine, dar anlamında onaylama (ratification) ile katılma (accession) teriminin bütün şekilleri yani dar anlamında katılma (adhésion), ertelenmiş imza (signature différée), milletlerarası teşekküllerin yetkili organlarınca - imza merasimine lüzum olmaksızın - tesbit edilen metinlere katılma bildirimlerinin yapılması ile nota teatisi gibi basit anlaşma şekilleriyle yapılmış anlaşmaların yürürlüğe girme bildirimleri gibi inikada mâtuf bütün irade izahları girmektedir.

4. Komisyonumuz, 3 ncu maddeyi gerekçesine de katılarak tesvibetmiştir. Maddenin 1 nci bendiyle ilgili olarak, Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu Sözcüsünün Temsilciler Meclisi Genel Kurulunun 18 Nisan 1961 günkü 47 nci Birleşiminde verdiği izahata da istinat edilmiştir. (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi, B : 47, S : 372.).

Anayasa Hukukunun genel kaideleri gereğince, Anayasalarda aksine serahat yoksa, anlaşmaların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, bir Devleti bağlayan bir anlaşmanın belli hükümlerinin yürürlüğe konulması için gerekli bildirimleri yapma, bir anlaşmanın - Kuzey Atlântik Anlaşmasının artık Cezayir'e kabili tatbik olmayışı gibi - uygulama alanını değiştirme, özellikle mukabele bilmisil maksadıyla bir anlaşmanın hükümlerinin tatbikini kısmen veya tamamen durdurulma ve bir anlaşmayı sona erdirmeye hakkındaki diplomatik tasarrufları yapmak, bahusus fonksiyonlar (kuvvetler ayrılığı sisteminin cari olduğu bir memlekette, yürütme organının yetki alanına giren tasarruflardan sayılır. Bu husus, söz konusu maddenin 1 nci fıkrasında açıkça belirtilmiştir. Bu gibi konularda, yasama meclislerinin siyasi tercihleri, -tıpkı yürütme organının bir uygun bulma kanununa lüzum olmaksızın onaylayabileceği veya katılabileceği Anlaşmalar için olduğu gibi - murakabe yollarının kullanılmasını suretiyle meydana çıkar.

Bu maddenin 3 ncu bendi, Anayasanın 65 nci maddesinin 3 ncu fıkrasındaki esasların, Anayasanın aynı maddesinin 4 ncu fıkrasında yer alan kaide ile bir arada mütalâa edilmesi suretiyle kaleme alınmıştır. Gerçekten, Türk kanunlarına değişiklik getiren Anlaşmaların, Türk kanunlarının tâbi olduğu Resmî Gazetede yayınlanma zorunluğuna aynen tâbi olduğu şüphesizdir. Bu maddenin bu bendinde zikredilmeyen Anlaşmaların ise, yayınlanmadan yürürlüğe giremeyeceği aşîkârdır.

Komisyonumuz, maddeyi kabul ederken, «askıya alma» terimini «uygulanmasını durdurma» olarak değiştirmiştir.

Bu vesile ile şunu da belirtmek gerekir ki, Anayasa gereğince yayımlanmış olması gerekip de yayınlanmadan yürürlükte tutulan Anlaşmaların yürütme organınca ve mahkemelerce tatbik edilmemesi lâzımdır. Bundan başka, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 20 Ekim 1961 günü toplanmasından bu yana, bir onaylamayı veya katılmayı uygun bulma kanununa konu teşkil etmiş olan milletlerarası Anlaşmaların hiçbirinin halen iç hukukumuzda yürürlükte olmadığını belirtmek lâzım-

dır. Çünkü, bunlardan hiçbiri hakkında Cumhurbaşkanının onaylama veya katılma kararname Resmî Gazetede yayınlanmış değildir. Bu durumu, en kısa zamanda tashih etmek lâzımdır. Nihayet, belirtilmesi gereken bir diğer husus da, Milletlerarası Andlaşmaların şu veya bu Bakanlığın «tebliğ» i şeklinde Resmî Gazetede yayınlanması suretiyle yürürlüğe konulmasının, Anayasada hiçbir mesnedi olmadığı noktasıdır. Gerçekten, bir uygun bulma kanununa mevzu teşkil etmesi mecburiyeti olmadığı için böyle bir kanuna konu olmamış bulunsa bile, bir Milletlerarası Andlaşmanın Türk iç hukuku bakımından yürürlüğe girebilmesi, onaylama veya katılma işleminin bir kararname ile yerine getirilmiş olmasına bağlıdır. Bütün bu Andlaşmaların taranarak gereken işlemlerin, işbu kanun teklifi kanunlaşp yürürlüğe girer girmez yerine getirilmesi zarureti mevcuttur.

5. Komisyonumuz, pek zaruri telâkki ettiği 4 neü maddeyi, gerekçesine de katılmak suretiyle tasvibetmiş; ancak, andlaşmaların tescilinin, bâzı hallerde, Birleşmiş Milletler Teşkilâtından gayri milletlerarası teşekküllerde de yapılması gerekebileceğini düşünerek, bu konudaki ifadeyi umumileştirmiştir.

6. Komisyonumuz, 5 neü maddeyi, gerekçesine de katılmak suretiyle aynen kabul etmiştir. Temsilciler Meclisi Genel Kurulunda cereyan eden müzakerelerin (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi, B : 47) ve Anayasa tasarısı gerekçesinin böyle bir maddeye duyulan ihtiyacı açıkça ifade etmekte olduğu, bu vesile ile belirtilir.

7. Komisyonumuz, Anayasa tasarısı gerekçesinin (Tasarıda 63 neü maddeye ait gerekçe) Batı savunma sistemine dâhil oluşumuzun icaplarının böyle bir maddeyi gerektirdiğine dair kısımlarını da dikkate alarak, 6 neü maddeyi benimsemiş; ayrıca, NATO içindeki tertiplerin sadece askerî oluyabileceğini düşünerek, ifadeyi umumileştirmeyi uygun görmüştür.

8. Komisyonumuz, 7 neü maddeyi, 6653 sayılı Kanunla verilmiş olan bir yetkinin kanun tedvini tekniği bakımından tekrarı zaruri olan bir ifadesi olarak aynen kabul edilmiştir.

9. Komisyonumuz, 8 neü maddeyi de aynen kabul etmiştir.

10. Komisyonumuz, 9 neü maddeyi, gerekçesine aynen katılmak suretiyle, olduğu gibi kabul etmiştir.

11. Komisyonumuz, 10 neü maddeyi aynen kabul etmiştir.

12. Komisyonumuzca kabul edilen metne Hükümet temsilcisinin aynen iştirak etmiş olduğu da bilvesile tebarüz ettirilir.

13. Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Komisyon Başkanı  
Bursa  
C. Perin

Sözcü  
İstanbul  
C. Kirca

Kâtip  
Sivas  
G. Sarısözen

Afyon Karahisar  
A. Yılmaz

Diyarbakır  
V. Pirinçcioğlu

İstanbul  
C. Baban

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ COŞKUN KIRCA  
VE ÜÇ ARKADAŞININ TEKLİFİ

*Milletlerarası Andlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanması ile bâzı andlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkında Kanun*

*İmza yetkisinin verilmesi*

**MADDE 1.** — Milletlerarası andlaşmaların parafe edilmesi, imzalanması veya nota teatisine konu teşkil etmesi veyahut bu andlaşmalara katılma bildirimlerinin yapılması için Türkiye Cumhuriyetinin temsilcilerinin tâyini ve bu temsilcilerin yetkilerinin tesbiti, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur. Bu kararnameler, Resmî Gazetede yayınlanmaz; sadece, Dışişleri Bakanlığınca ilgililere tebliğ olunur.

*Onaylamanın uygun bulunması Kanunu*

**MADDE 2.** — Milletlerarası andlaşmaları onaylama veya bu andlaşmalara katılma, onaylama veya katılmanın bir kanunla uygun bulunmasına bağlıdır.

İktisadi, ticari veya teknik münasebetleri düzenliyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmaların onaylanması veya bunlara katılmak için; Türk kanunlarına değişiklik getirmemek, Devlet maliyesi bakımından yüklenme gerektirmemek, kişi hallerine ve Türk vatandaşlarının yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, onaylamanın veya katılmanın uygun bulunmasına dair bir kanun yapılması zorunluğu yoktur. Bu halde, andlaşmanın onaylanmasının veya buna katılmanın uygun bulunması hakkında bir kanun çıkmamış olup da, onaylama veya katılma işlemlerinin yerine getirilmiş olması takdirinde, bu andlaşma, Resmî Gazetede yayınlanmasından başlayarak iki ay içinde, bir Başbakanlık yazısına ekli olarak Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlıklarına gönderilir. Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlıkları, bu andlaşmaları, ayrı ayrı genel kurulların bilgisine sunarlar.

Milletlerarası bir andlaşmaya dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan uygulama andlaşmalarından Türk kanunlarına değişiklik getirmiyenleri onaylamak veya bunlara katılmak için; bunların konusu iktisadi, ticari veya tek-

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

*Milletlerarası Andlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanması ile bâzı andlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkında Kanun*

**MADDE 1.** — Kanun teklifinin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

**MADDE 2.** — Kanun teklifinin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

nik münasebetlerin dışında kalsa veya süresi bir yılı aşıya veya Devlet maliyesi bakımından bir yüklenmeyi gerektirse veya kişi hallerine veya hüt Türk vatandaşlarının yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunsa dahi, onaylama veya katılmayı uygun bulmak üzere kanun yapılması zorunluğuy yoktur.

Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan iktisadi, ticari, teknik veya idari andlaşmalardan Türk kanunlarına değışiklik getirmiyenleri onaylamak veya bunlara katılmak için; bunların süresi bir yılı aşıya veya Devlet maliyesi bakımından bir yüklenmeyi gerektirse veya kişi hallerine veya hüt Türk vatandaşlarının yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunsa dahi, onaylama veya katılmayı uygun bulmak üzere kanun yapılması zorunluğuy yoktur.

*Onaylama ve sair tasarruflar*

**MADDE 3. — 1.** Milletlerarası andlaşmaların onaylanması, bunlara katılma, bunların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, Türkiye Cumhuriyetini bağliyan bir milletlerarası andlaşmanın belli hükümlerinin yürürlüğe konulması için gerekli bildirileri yapma, milletlerarası andlaşmaların uygulama alanını değıştirme, bunların hükümlerini askıya alma ve bunları sona erdirmeye, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur.

Onaylama veya katılma konusu olan milletlerarası andlaşmanın Türkçe metni ile andlaşmada muteber olduğu belirtilen dil veya dillerden birinde yazılmış metni, 1 nci fıkrada söz konusu kararnameye ekli olarak Resmi Gazetede yayınlanır.

2 nci maddenin 2, 3 ve 4 ncü fıkraları gereğince bir milletlerarası andlaşmanın onaylanması veya buna katılmanın uygun bulunmasına dair bir kanun çıkarılması zorunluğuy yoksa ve bu andlaşmanın onaylanması veya buna katılma bir Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olmuşsa, bu andlaşmanın onaylanmasının veya buna katılmanın uygun bulunması hakkında kanun çıkarılamaz.

*Onaylama ve sair tasarruflar*

**MADDE 3. — 1.** Milletlerarası andlaşmaların onaylanması, bunlara katılma, bunların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, Türkiye Cumhuriyetini bağliyan bir milletlerarası andlaşmanın belli hükümlerinin yürürlüğe konulması için gerekli bildirileri yapma, milletlerarası andlaşmaların uygulama alanını değıştirme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye, Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle olur.

Onaylama veya katılma konusu olan milletlerarası andlaşmanın Türkçe metni ile andlaşmada muteber olduğu belirtilen dil veya dillerden birinde yazılmış metni, 1 nci fıkrada söz konusu Kararnameye ekli olarak Resmi Gazetede yayınlanır.

2 nci maddenin 2, 3 ve 4 ncü fıkraları gereğince bir milletlerarası andlaşmanın onaylanması veya buna katılmanın uygun bulunmasına dair bir kanun çıkarılması zorunluğuy yoksa ve bu andlaşmanın onaylanması veya buna katılma bir Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle olmuşsa, bu andlaşmanın onaylanmasının veya buna katılmanın uygun bulunması hakkında kanun çıkarılamaz.



2. Bir milletlerarası andlaşmanın veya Türkiye Cumhuriyetini bağliyan bir milletlerarası andlaşmanın belli hükümlerinin Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlüğe girdiği, bir milletlerarası andlaşmanın uygulama alanının değıştiği, askıya alındığı ve sona erdiği tarihler, Başbakan ile Dışişleri Bakanının da imzalarını taşıyan bir müşterek kararnamede Cumhurbaşkanından tesbit olunarak Resmî Gazetede yayınlanır.

Bir milletlerarası andlaşma, bu bendin 1 nci fıkrasında söz konusu yürürlük tarihinin tesbitine dair müşterek kararnamede belirtilen yürürlüğe giriş tarihinde kanun kuvvetini kazanır.

3. Milletlerarası bir andlaşmaya dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan teknik veya idari nitelikteki uygulama andlaşmalarından ve kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapıp 2 nci maddenin 2 nci fıkrasına göre Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun bilgisine sunulanların dışında kalan teknik veya idari andlaşmalardan iktisadi veya ticari nitelikte olmayan, özel kişilerin haklarını ilgilendirmiyen ve Türk kanunlarına değışiklik getirmiyenlerin yayınlanması zorunlu değildir. Bu fıkra gereğince yayınlanması zorunlu olmayan andlaşmalar hakkında 1 ve 2 nci bentler uyarınca çıkarılan kararnamelerin yayınlanması da zorunlu değildir. Bu fıkra uyarınca yayınlanmayan andlaşma ve kararnameler, Dışişleri Bakanlığınca ilgililere resmen tebliğ edilir.

Bu bendin 1 nci fıkrası hükmünün dışında kalan milletlerarası andlaşmalar, 1 nci bendin 2 nci fıkrası uyarınca yayınlanmadan yürürlüğe konulamaz.

#### *Andlaşmalarla ilgili tasarrufların yapılması*

**MADDE 4.** — 1, 2 ve 3 ncü maddeler gereğince kanun tasarıları ile kararname tasarılarını ve devletler hukukunun gerektirdiği diplomatik vesika ve senetleri hazırlamak, 2 nci maddenin 2 nci fıkrası gereğince Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosunun bilgisine sunulacak olan andlaşmaların bu mercilerin Başkan-

2. Bir milletlerarası andlaşmanın veya Türkiye Cumhuriyetini bağliyan bir milletlerarası andlaşmanın belli hükümlerinin Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlüğe girdiği; bir milletlerarası andlaşmanın uygulama alanının değıştiği, uygulanmasının durdurulduğu ve sona erdiği tarihler, Başbakan ile Dışişleri Bakanının da imzalarını taşıyan bir müşterek kararnamede Cumhurbaşkanından tesbit olunarak Resmî Gazetede yayınlanır.

Bir milletlerarası andlaşma, bu bendin 1 nci fıkrasında söz konusu yürürlük tarihinin tesbitine dair müşterek kararnamede belirtilen yürürlüğe giriş tarihinde kanun kuvvetini kazanır.

3. Milletlerarası bir andlaşmaya dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan teknik veya idari nitelikteki uygulama andlaşmalarından ve kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapıp 2 nci maddenin 2 nci fıkrasına göre Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun bilgisine sunulanların dışında kalan teknik veya idari andlaşmalardan iktisadi veya ticari nitelikte olmayan, özel kişiliklerin haklarını ilgilendirmiyen ve Türk kanunlarına değışiklik getirmiyenlerin yayınlanması zorunlu değildir. Bu fıkra gereğince yayınlanması zorunlu olmayan andlaşmalar hakkında 1 ve 2 nci bentler uyarınca çıkarılan kararnamelerin yayınlanması da zorunlu değildir. Bu fıkra uyarınca yayınlanmayan andlaşma ve kararnameler, Dışişleri Bakanlığınca ilgililere resmen tebliğ edilir.

Bu bendin 1 nci fıkrası hükmünün dışında kalan milletlerarası andlaşmalar, 1 nci bendin 2 nci fıkrası uyarınca yayınlamadan yürürlüğe konulamaz.

#### *Andlaşmalarla ilgili tasarrufların yapılması*

**MADDE 4.** — 1, 2 ve 3 ncü maddeler gereğince kanun tasarıları ile kararname tasarılarını ve milletlerarası hukukun gerektirdiği diplomatik vesika ve senetleri hazırlamak, 2 nci maddenin 2 nci fıkrası gereğince Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosunun bilgisine sunulacak olan andlaşmaların bu meclislerin

Teklif

lıklarına arz olunması için gerekli hazırlıkları yapmak, Türkiye Cumhuriyeti adına yapılan anlaşmaları Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Genel Sekreterliğinde tescil ettirmek ve Türkiye Cumhuriyeti adına yapılmış ve yapılacak olan milletlerarası anlaşmaların resmî sicilini tutmak, Dışişleri Bakanının görevlerindedir.

Diğer Bakanlıklar yapılmasına veya yürürlükten kaldırılmasına katıldıkları veya haklarında yapılan işlemlere dair bilgi edindikleri milletlerarası anlaşmalarla ilgili bütün bilgileri, derhal Dışişleri Bakanlığına bildirirler.

*Iktisadi, idari ve teknik anlaşmaların yapılmasında Hükümetin yetkisi*

**MADDE 5.** — Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kurullarla veya bunlar adına hareket eden kurumlarla yapılmış olup Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlükte bulunan iktisadi, ticari, teknik veya idari iki veya çok taraflı bir anlaşmanın amaçlarının yerine getirilmesi gayesini güden iki veya çok taraflı anlaşmalar ile Türkiye Cumhuriyetine hibe, kredi veya sair suretlerle yardım sağlayan iki veya çok taraflı anlaşmaları, iki veya çok taraflı teknik veya idari iş birliği anlaşmalarını, iki veya çok taraflı borç ertelenmesi veya ticaret anlaşmalarını ve aynı nitelikteki modüsvivendileri, 2 nci maddenin 4 ncü fıkrası gereğince onaylamaya veya bunlara katılmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

*NATO ile ilgili anlaşmaların yapılmasında Hükümetin yetkisi*

**MADDE 6.** — 18 Şubat 1952 tarihli ve 5886 sayılı Kanunla onaylanmış olan Kuzey - Atlantik Anlaşması gereğince mevcut karşılıklı ittifak vecibelerinin gereği olarak alınan savunma tertipleri hakkında bu Anlaşmaya Taraf olan devletlerle ve Kuzey - Atlantik Anlaşması Teşkilâtı ile yapılan iki veya çok taraflı anlaşmaları, 2 nci maddenin 4 ncü fıkrası gereğince onaylamaya veya bunlara katılmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Geçici Ko.

başkanlıklarına arz olunması için gerekli hazırlıkları yapmak, Türkiye Cumhuriyeti adına yapılan anlaşmaları milletlerarası kurullarda tescil ettirmek ve Türkiye Cumhuriyeti adına yapılmış ve yapılacak olan milletlerarası anlaşmaların resmî sicilini tutmak, Dışişleri Bakanının görevlerindedir.

Diğer Bakanlıklar, yapılmasına veya yürürlükten kaldırılmasına katıldıkları veya haklarında yapılan işlemlere dair bilgi edindikleri milletlerarası anlaşmalarla ilgili bütün bilgileri, derhal Dışişleri Bakanlığına bildirirler.

**MADDE 5.** — Kanun teklifinin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

*NATO ile ilgili anlaşmaların yapılmasında Hükümetin yetkisi*

**MADDE 6.** — 18 Şubat 1952 tarihli ve 5886 sayılı Kanunla onaylanmış olan Kuzey Atlantik Anlaşmasının gereği olarak bu Anlaşmaya taraf olan Devletlerle ve Kuzey Atlantik Anlaşması teşkilâtı ile yapılan iki veya çok taraflı anlaşmaları, 2 nci maddenin 4 ncü fıkrası gereğince onaylamaya veya bunlara katılmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Teklif

*Andlaşmalarda yer alan gümrük resimleriyle ilgili olarak Hükümetin yetkisi*

**MADDE 7.** — 5nci maddede yazılı andlaşmaların ve modüsivendilerin kapsamına giren maddelerin yürürlükteki gümrük resimlerinde, Dışişleri, Maliye, Ticaret, Gümrük ve Tekel, Tarım ve Sanayi Bakanlıklarının birlikte lüzum göstermeleri üzerine, değişiklik yapmaya veya bu maddelerden bâzılarının resmini indirmeye veya kaldırmaya veyahut muaf olanları resme tabi tutmaya ve bu değişikliklerin uygulanmasına dair usul ve şartları tesbit etmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Bakanlar Kurulu, 1 nci fıkra gereğince aldığı tedbirleri bir kararnameyle yürürlüğe koyar ve bunları, bu kararnamenin Resmî Gazetede yayımlanmakla yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak üç ay içinde, bir kanun tasarısı ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunar.

*Kaldırılan hükümler*

**MADDE 8.** — Türkiye Hükümeti ile Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı, Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtı, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı ve Dünya Sağlık Teşkilâtı arasında Teknik Yardım Teminine Mütedair Esas Anlaşma ve eklerinin Onanması hakkında 3 Temmuz 1953 tarihli ve 6114 sayılı Kanunun 2 nci maddesi; Yabancı memleketlerle muvakkat mahiyette modüsivendiler ve ticaret andlaşmaları akdi ve bunların şumulüne giren maddelerin gümrük resimlerinde değişiklikler yapılması ve anlaşmaya yanaşmıyan devletler muvaredatına karşı tedbirler alınması hususunda Hükümete salâhiyet verilmesi hakkında 1 Şubat 1958 tarihli ve 6653 sayılı Kanunun 1, 2 ve 3 ncü maddeleri ile Birleşmiş Milletler Andlaşması ile Birleşmiş Milletler Teşkilâtına bağlı ihtisas müesseselerinin Ana Sözleşmeleri, Avrupa Ekonomik İş Birliği Sözleşmesi, Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Münakit Ekonomik İş Birliği Anlaşması, Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve Hükümetimiz tarafından imza edilmiş veya edilecek sair andlaşma ve söz-

Geçici Ko.

**MADDE 7.** — Kanun teklifinin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

**MADDE 8.** — Kanun teklifinin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklif

leşmelerin icaplarından olarak ilgili Hükümet ve teşekküller veya bunlar namına hareket edecek müesseseler ile kredi, yardım ve ödeme andlaşmaları akdine Hükümetin salâhiyetli kılınması hakkında 20 Mayıs 1959 tarihli ve 7280 sayılı Kanunun 1, 2 ve 3 ncü maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

*Yürürlüğe giriş*

**MADDE 9.** — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Yürütme*

**MADDE 10.** — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Ko.

**MADDE 9.** — Kanun teklifinin 9 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

**MADDE 10.** — Kanun teklifinin 10 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

